

MELEZ AD VE MELEZ YERADI KAVRAMLARI ÜZERİNE

Salih Köse¹

ORCID: 0000-0003-1377-2387
¹Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı,
 İletişim: osmankose2004@gmail.com

Özet

Oluşturuldukları dil ve o dili konuşan milletin tarihi, kültürü ve yaşadığı coğrafya hakkında çok değerli bilgiler saklayan yeradlarının değişim ve dönüşümlerinde çeşitli unsurların etkili olduğu bilinmektedir. Ses uyumu (İzmir < Smyrna), anlam aktarması (Krasnoyarsk < Kızılyar), yeniden adlandırma (Aydın) ve yanlış semantik dönüşüm (Anadolu, Adilcevaz) bu unsurlardan bazılarıdır. Yeradlarının değişim-dönüşüm tiplerinden biri de sosyal, siyasi ya da coğrafi nedenlerle etkileşim içerisinde bulunan ve kaynak dil konumundaki bir dile ait çeşitli türden adları kullanmaktır. Kaynak dile ait olan bu ad yerleştirilip alıcı dile ait yeni bir leksik ya da morfolojik unsurla birleştirildiğinde iki parçalı, karışık bir yapı karşımıza çıkar. Bu tür yapılar hibrit (Lat.), mixedname (İng.), Mischname (Alm.) ve gibridnoye imya (Rus.) terimleri ile karşılanmaktadır. Çalışmamız karışık yapıdaki bu yeradlarıyla ilgilidir. Çalışmamız kapsamında özel adların çeşitli türlerinde görülebilen bu yapılarla ilgili teorik bilgi verilmiş ve Türkiye coğrafyasından çeşitli örnekler incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda bu tür yapılar için melez yeradı terimi önerilmiş; bir yerin adının iki parçadan oluşmasının ve bu parçaların farklı dillere ait olmasının bu adı melez olarak nitelendirmek için yeterli olmadığı, bu parçaların söz konusu yeradında farklı katmanları da yansıtması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Yeradlarının oluşum tipleri, Yeradı, Melez yeradı, Hibrit*

ON THE MIXED NAMES AND MIXED PLACE NAMES

Abstract

As is well known that there several elements play role on transformation of place names which bear precious information about history, culture, and the place where speakers of the given language live. Some of these elements are phonetic harmony (Izmir < Smyrna), meaning copying (Krasnoyarsk < Kizyaryar), renaming (Aydın) and wrong semantic transformation (Anadolu, Adilcevaz). One of these transformation types is to use different types of words from a contact/donor language with which is interacted through social, political, or geographic reasons. When any name belonging to the source language is adapted and combined with a new lexic or morphological element of the recipient language, a two-part mixed structure appears. Such structures are covered by the terms hybrid (Lat.), mixed name (Eng.), Mischname (Ger.) and гибридное имя (Rus.). Our study is about these mixed place names. Within the scope of our study is given theoretical knowledge about these structures which can be seen in various types of proper nouns, and several examples from Turkey have been examined. In the conclusion part, melez yeradı, as a new term, is suggested for such structures. The other results of the study are as follows: the fact that a place name consists of two parts each of which belong to different languages are not enough to consider it a hybrid. These parts must reflect different layers in the place name.

Keywords: Formation types of place names, Place name, Hybrid place name, Hybrid

Giriş

Hangi milletten olursa olsun insanlar tarihin her döneminde yaşadıkları coğrafyayı adlandırmıştır. Bu adların yaşanan yeri ifade etme, yön tarifi ve adres bulma gibi toplumsal işlevlerinin yanı sıra milletlerin *yeradı* verme kültürlerinin, dil zenginliğinin ve söz varlığının tespitinde de etkili olduğu bilinmektedir. Her biri binlerce yıllık tecrübenin ürünü olan *yeradların* başka bir işlevi ise oluşturuldukları dil ve o dili konuşan milletin tarihi, kültürü ve yaşadığı coğrafya hakkında çok değerli bilgiler saklamasıdır.

İster il, ilçe, kasaba, köy gibi yerleşim yerlerinin adlarını ifade eden ve herkes tarafından bilinen *bilindikyeradı* (makrotoponim)¹, ister sadece belli bir yörede yaşayan insanların bildiği ve kullandığı *silikyeradı* (mikrotoponim)² olsun, *yeradların* tamamında Türk milletinin dili, dini, kültürel zenginliği, tarihi, ekonomisi, maneviyatı ve dünyayı algılayış tarzıyla ilgili çok değerli bilgiler görmek mümkündür.

Türk *yeradları* incelendiğinde, Türkiye'deki yerleşim yeri adlarının bugünkü şekillerini almalarında değişik unsurların etkili olduğu görülmektedir.

Şahin, Türkçe *yeradların* değişim-dönüşüm süreçlerini incelediği çalışmasında, söz konusu süreçleri *doğal yollarla değişim-dönüşüm biçimleri* ve *doğal olmayan dönüşüm biçimleri* şeklinde ikiye ayırmakta; doğal yollarla değişim süreçlerini *fonetik dönüşüm/uyarlama*, *yanlış semantik dönüşüm*, *anlam aktarması* ve *yeniden adlandırma* şeklinde sınıflandırmaktadır (Şahin, 2013: 986-988).

Araştırmacıya göre *fonetik dönüşüm ya da uyarlama*; çoğunlukla yabancı dil kökenli *yeradların*, söyleyiş zorluğu sebebiyle başka bir dile intibakı, uyarlanması biçimidir ve bu tür değişimlerde *yeradları* asıl biçiminden o denli uzaklaşır ki tanınmayacak hâle gelebilir. *Adana* (< Luvice'de *Adanuwa/Atanuwa*, Hititçede *Ataniia*); *Adilcevaş* (< Arapçada *Ad al cavş* < Bizans çağında *Artziğe*); *Erzurum* (< Arap dilinde *Erzen-i Rûm*); *Ahlat* (< Rumcada *Khliat/Khleat* < Arapçada *Kibilat* < Ermenicede *Khlat*); *Hakkari* (< Arapçada *Akar/Akara*); *İzmir* (< *Simirna*); *Üsküp* (< Rumcada *Skopi*); *Moskova* (< Rusçada *Moskva*) bu yolla oluşturulmuş yer adlarıdır (Şahin, 2013: 986). Türkiye'deki il adlarının büyük bir kısmı ses uyumu sonucu oluşmuştur; *Ankara*, *Bursa*, *İstanbul*, *Malatya*,

Manisa, *Sakarya*, *Samsun*, *Sivas* il adları da ses uyumuna örnek gösterilebilir.

Şahin, dönüşüm yollarından ikincisini *yanlış semantik dönüşüm* şeklinde adlandırmakta ve bir *yeradın* başka bir dile geçerken alıcı dildeki bir sözcüğün etkisiyle, şekilce kaynak dildeki varyantına benzeyen ancak anlamca tamamen farklı bir yapıya dönüşmesi şeklinde açıklamaktadır. Araştırmacıya göre *Anadolu* (< *Anatolia* “güneşin doğduğu yer”), *Adıyaman* (< *Adaumana* “Ana Tanrıça ülkesi halkı”), *Adilcevaş* (< Ar. *Ad al cavş* “cevizli bol olan yer”) *yeradları* bu yolla dönüşmüş adlardır (Şahin, 2013: 986).

Semantik dönüşüm veya *anlam aktarması* yoluyla oluşturulmuş *yeradları*, değişim-dönüşüm yollarından üçüncüsüdür. *Yeradların* bu tipinde kaynak dildeki şekil değişse de anlam, alıcı dile olduğu gibi aktarılmaktadır: Rus. *Krasnoyarsk* (< T. Kızılyar), Rus. *Krasnaya Reçka* (< T. Kızılsu) (Şahin, 2013: 987).

Araştırmacıya göre *yeniden adlandırma*, *yeradların* değişim-dönüşüm biçimlerinin sonuncusudur. Bu yolla oluşturulmuş *yeradlarında*, yerin adlandırıldığı dilin kullanıcıları, o yerin eski adını tamamen bir kenara bırakarak yaşadıkları bazı olayların etkisiyle o yere yeni bir ad verirler. *Karaman* (< Larende), *Sarıhan* (< Magnesia), *Aydın* (< Güzelhisar < Tralles), *Beşebir* (< Mistia) bu yolla oluşturulmuş *yeradlarıdır* (Şahin, 2013: 987).

Yeradların değişim-dönüşüm biçimlerini konu edinen bu sınıflandırma, birçok *yeradını* kapsayacak nitelikte olmasına rağmen Türkiye'deki bazı *yeradların* bu sınıflandırmada yer bulamaması tarafımızdan bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir. İnceleme bölümünde de görüleceği üzere *Bilecik*, *Birecik*, *Emirdağ*, *Kumburgaz* gibi yeradları, bu sınıflandırmada kendine yer bulamamaktadır. Örneğin 16. yüzyıla ait kaynaklarda *Konomio* şeklinde geçen ve İstanbul'da eski bir Rum yerleşimi olan *Kumburgaz* adlandırılırken bir değişim-dönüşüm olmuştur. *Konomio*'nun *Kum*'a dönüşmesi bir *yanlış semantik dönüşüm* örneğidir. Ancak *yanlış semantik dönüşüm*, bu *yeradın* oluşumunu açıklamak için tek başına yeterli değildir. Yani sınıflandırmada *yanlış semantik dönüşüm* başlığı altında değerlendirilmesi doğru olmaz. Aynı zamanda adlandırmada kullanılan *Burgaz* leksik unsurunun da açıklanması gerekmektedir. Bununla

¹ *Bilindikyeradı*, *silikyeradı*, *iladı*, *dağadı* ve *suadı vb.* terimler, yer adlarının tipleri olan *makrotoponim*, *mikrotoponim*, *urbonim*, *oronim* ve *hidronim* karşılığında bir terim olarak kullanıldığından bitişik olarak yazılmıştır.

² *Silikyeradı* (mikrotoponimi), yazılı kaynaklara ya da haritalara geçmemiş, her biri kısa bir adres niteliğinde olan, bir kısmı yeni, ancak

ilgili en makul açıklama, bölgenin eski adının önce yerleştirilip (Kum < Konomio) ardından yerleştirilen bu ada *Burgaz* leksik unsurunun Türkler tarafından eklenmiş olması şeklindedir (Kum + Burgaz). Böylece, *Kumburgaz* adlandırmasında sadece *yanlış semantik dönüşümün* etkili olmadığı, farklı süreçlerin de işlediği daha açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Bu durumda yukarıdaki sınıflandırmanın, oluşumu bu tipte olan *yeradlarını* kapsamadığından eksik bir sınıflandırma olduğu görülmektedir.

Özel adların her türünde görülen bu tip sözcükler Türkiye dilcilğinde genellikle *melez ad* terimiyle karşılanmış ancak yapılan açıklamalar ve verilen örnekler konuyu izahta yetersiz kalmıştır. Bu çalışmada *melez ad* ve *melez yeradı* kavramları, Batı'da yapılan çalışmalar ışığında yeniden değerlendirilecek, kavram çerçevesi daha belirgin hâle getirilecektir.

Melez Ad ve Melez Yeradı Kavramları

Bir toplumun hayatına yeni giren bir kavram, olgu, nesne, bilgi ya da bir yerleşim yeri adlandırılırken temelde iki ana yol izlenir. Bunlardan birincisi o dilin söz varlığında zaten var olan bir sözcük üzerinde ses, şekil ya da anlam bakımlarından değişiklikler yapma; ikincisi ise başka bir dilden alıntı yapmadır.

Karaağaç'a göre alıntı yapma; *ödüncleme*, *melezleme* ve *anlam aktarması* yollarıyla yapılabilir (2013: 100). Bu bakımdan *melezlemenin* (ya da melezleşme) alıntı yapma yollarından biri olduğunu söyleyebiliriz.

Toplumlar birbirleriyle ilişki içerisinde olduğu için, o toplumların dilleri de bu ilişkiden etkilenmekte, ilişkide olan bu diller birbirleri üzerinde değişik oranlarda etkili olabilmektedir. Bir dilin söz varlığını zenginleştiren, yeni sözcük yapma yollarından biri olan *melezleşme*, işte bu etkinin sonuçlarından biridir ve değişik oranlarda olmak üzere bütün dillerde karşımıza çıkmaktadır.

Aydın, diller arasındaki bu etkileşimi *katman* kavramı ile açıklamaktadır. *Katman* (Lat. *stratum*; İng. *layer*, *stratum*; Alm. *Schicht*, Rus. *sloy*), “ilişkide olan dillerin birbirleri üzerindeki etki alanı” şeklinde tanımlanabilir ve çoğunlukla dillerin söz varlığında kendini gösterir. Bu bağlamda bir dil başka bir dil üzerinde *yan katman*, *alt katman* ya da *üst katman* etkisi oluşturabilir. *Yan katman*, komşuluk ve bir arada yaşama sebebiyle diller arası etkileşimlere; *alt katman*, herhangi bir ülkede konuşulan dilin, orayı fethedenlerin dilini etkilemesine; *üst katman* ise bir ülkeyi fethedenlerin dilinin, o ülkede konuşulan dili etkilemesine denir (Aydın, 2014: 134).

Bu etki *yeradları* açısından düşünüldüğünde, yan ve alt katman etkisinin *yeradlarının* melezleşmesinde etkili olduğu söylenebilir. Bugün bile kullandığımız birçok yerleşim yeri adının Anadolu'daki Türkler öncesi kültür ve medeniyetlerden kalmış olması alt katman etkisinin güzel bir örneğidir.

Melezleşmeye zemin hazırlayan dil ilişkileri, etkileşimler ve adlandırma ile ilgili bu genel girişten sonra bir dil bilimi terimi olarak *melez*, *melez ad* ve *melez yeradı* kavramlarını açıklamaya geçebiliriz.

Türkçe Sözlük'te *melez* kelimesi “değişik türden hayvan veya bitkiden üremiş hayvan veya bitki, kırma, azma, hibrit, metis; değişik ırkta ana babadan doğmuş olan kimse; *meç*. katışık, karışık” (TS 2011: 1648) şeklinde tanımlanmaktadır. Bir dil bilimi terimi olarak *melez* kelimesine, Dilbilim Terimleri Sözlüğü'nde “öğeleri başka başka dillerden olan kelime” (www.tdk.gov.tr; ET: 21.11.2018) şeklinde bir açıklama getirilerek *bisiklet* örneği verilmektedir. Buna göre *bisiklet* kelimesinin *bi* öneki Latince, *siki* kelimesi Yunanca, *et* eki Fransızca, imlâsı ise Türkçedir. Tanımdan ve örnekten anlaşıldığına göre *melezlik*, daha çok sözcük düzeyinde karşımıza çıkan bir kavramdır ve melez bir ad, en az iki farklı dile ait öğelere sahip olmalıdır (Sözlükte verilen örnekte bisiklet kelimesinin üç farklı dile ait leksik ya da morfolojik unsura: Latince, Yunanca ve Fransızca, yine bunlardan farklı bir dile ait imlâya sahip olduğu görülmektedir: Türkçe).

Şahin, *melez ad* (< Lat. *hibrida* “karışık, melez” + *onima* “ad”; Rus. *gibridnoye imya*, *gibridnoye nazvaniya*, *imya-gibrid*; İng. *mixed name*; Alm. *Mischname*, *hybrides Onym*) “iki veya daha fazla dilin leksik ya da morfolojik malzemesiyle meydana gelmiş özel adlar” şeklinde tanımlamaktadır (Şahin, 2018: 20).

Karaağaç, *melez* kavramına farklı bir açıdan yaklaşmakta; dil ilişkilerinde, alınan sözün, alındığı dilin ses ve anlam yapısına uygun hâle getirilmesinin, bir sözün ses ve anlamca başka bir dile kopyalanmasının, sözü alan dilin söz üzerinde gerçekleştirdiği ses ve anlam değiştirmelerinin melez sözleri ortaya çıkardığını ifade etmektedir (Karaağaç, 2013: 584). Bu açıklama ve araştırmacının verdiği örnekler (ET *arvışçı* “büyücü” > Rus. *vrač* “doktor”, Mac. *orvos* “doktor”; ET *obrug* “yarık, vadi” > Mac. *apro* “ufak, ufacak”, Rus. *ovrag* “dere, vadi”) ilk bakışta *ses uyumu* olayını akla getirirse de *melez* sözlerde durum biraz farklıdır: Ses uyumunda anlamla ilgili herhangi bir aktarma söz konusu olmazken melezleşmede alıcı dil aldığı söz üzerinde sesin yanı sıra anlamla ilgili tasarruflarda da bulunur.

Melezlik, bir dilin söz varlığındaki her tür adda görülebileceği gibi özel adların türleri olan *yeradları* ve *kişiadları*nda da görülebilir. Eichler ve Walther'e göre, *melez yeradlarının* (Alm. *Mischname*) oluşumunda, önce kaynak dile ait leksik ya da morfolojik malzeme alıcı dil tarafından yerleştirilmekte ardından alıcı dil, yerleş-tirdiği bu ada kendisine ait yeni bir leksik ya da morfolojik malzeme eklemektedir (Eichler ve Walther, 2001: XXXVI). Bu durumda melez bir *yerad*nda en az iki parçalı bir yapı karşımıza çıkar. Bu parçalardan biri *temel sözcük* (Alm. *Grundwort*) diğeri ise *niteleyici sözcük* (Alm. *Bestimmungswort*) olarak adlandırılır (Eichler ve Walther 2001: XXXVII). Bazı durumlarda temel sözcük, bazı durumlarda da niteleyici sözcük, adın ilk parçası olarak karşımıza çıkar.

Hough, diller arası ilişkilerin bir sonucu olan *melez yeradlarının* iki dillilikle de ilişkili olduğunu ifade eder (Hough, 2006: 616). Bu bağlamda savaşlar, göçler, komşuluklar, ekonomik ve ticari ilişkiler, kültürel alışveriş vb. durumlar iki dilliliğin ortaya çıkışını sağlayarak *yeradlarının* melezleşmesine zemin hazırlamıştır.

Melez adların, özel adların her türünde görülebileceğini, bu tipteki yeradlarının *yeradal melez ad*, kişiadlarının ise *kişiadıl melez ad* olarak adlandırılabilceğini ifade eden Şahin, özel adların farklı türlerinden olmak üzere *melez adlarla* ilgili *Ayşegül* (Arapça *Ayşe* Farsça *gül*), *Gülçiçek* (Farsça *gül* Türkçe *çiçek*), *Karabisar* (Türkçe *kara* Arapça *bisar*), *İncirlik* (Farsça *incir* Türkçe *+lik*), *Galatasaray* (İtalyanca *Galata* Farsça *saray*) örneklerini vermektedir (Şahin, 2018: 20). Araştırmacı genel anlamda *melez ad* kavramını açıkladığı için verdiği örnekler de buna paralel olarak, özel adların türleri olan *yeradları* ve *kişiadları* ile ilgilidir.

Makalemizin asıl konusu olan yeradlarıyla ilgili benzer örnekleri çoğaltmak mümkündür: *Kalecik* (< Arapça *kale* + Türkçe *+cik*), *Bostanlık* (< Farsça *bostan* + Türkçe *+lık*), *Abmetli* (< Arapça *Abmet* + Türkçe *+li*), *Bostanlı* (< Farsça *bostan* + Türkçe *+lı*), *Ketencik* (< Arapça *keten* + Türkçe *+cik*), *Babarlar* (< Farsça *babar* + Türkçe *+lar*); *Çanakkale* (< Türkçe *çanak* + Arapça *kale*), *Gümmüşhane* (< Türkçe *gümmüş* + Farsça *hane*), *Akbağ* (< Türkçe *ak* + Farsça *bağ*), *Sarıveli* (< Türkçe *sarı* + Arapça *veli*), *Yeşilbisar* (< Türkçe *yeşil* + Arapça *bisar*).

Görüldüğü gibi Türkiye'de yapılan çalışmalardaki *melez ad* tanımlamaları, bu tip adların özelliklerini yansıtmak nitelikte ve dünyada yapılan çalışmalara uygundur. Ancak konuyla ilgili açıklamaların eksik olduğu ve verilen örneklerin tanımlama yansıtmadığı gerçeği de ortadadır.

Peki *melez yeradı* olarak verilen bu örnekleri gerçekten de *melez* olarak kabul etmek mümkün müdür? Bunlarda ne tür bir melezlik söz konusu olmuştur? Hangi iki dilin leksik ya da morfolojik malzemesine sahiptir? Örneklerde geçen Arapça *kale*, *Abmet*, *keten*, *Veli*, *bisar*; Farsça *bostan*, *babar*, *hane*, *bağ* gibi sözcükler söz konusu *yeradlarında* gerçekten de bir Arap ya da Fars katmanını mı yansıtmaktadır; yoksa uzun yıllardan beri birer alıntı olarak kullanılan ama Türkçeye mal olmuş sözcükler midir? Dahası bu yerler önce Araplar ya da Farslar tarafından adlandırılıp Türklerin hâkimiyetine geçtikten sonra mı Türkçe malzeme *yeradının* yapısına eklenmiştir? Bir yerin adını *melez* olarak kabul etmede ölçüt nedir? *Yeradının* türemiş ya da birleşik yapıda olması ve bu yapıyı oluşturan leksik ya da morfolojik malzemeden birinin Türkçeye diğerrinin başka bir dile ait olması, o yerin adını *melez* olarak nitelendirmek için yeterli midir? İşte *melez yeradının* ne olduğunu, tam olarak neye karşılık geldiğini ve ne tür örneklerin *melez yeradı* olarak kabul edilebileceğini ortaya koyabilmek için cevaplanması gereken sorular bunlardır.

Her ne kadar *melez yeradı* tanımlamalarında en az iki farklı dile ait leksik ya da morfolojik malzeme bulunması gerekliliği ifade edilse de bizce iki farklı dile ait leksik ya da morfolojik malzemeye sahip gibi görünen yukarıda verilen örnekleri *melez yeradı* olarak kabul etmek doğru değildir. Söz konusu örneklerde geçen *kale*, *Abmet*, *keten*, *Veli*, *bisar*; *bostan*, *babar*, *hane* ve *bağ* sözcüklerinin Arapça ve Farsça kökenli oldukları doğrudur. Ancak bu sözcükler çok uzun yıllardan beri kullanılan, Türkçeleşmiş, Türk dilinin söz varlığında yerlerini almış sözcüklerdir. Kaynak dilleri ne olursa olsun bunlar hem konuşma dilinde halk tarafından hem de edebî dilde yazarlar tarafından işlenerek Türk dilinin öz malı olmuştur. Kimisi kaynak dildeki temel anlamlarının yanı sıra yeni, metaforik anlamlara da sahip olmuştur. Hâl böyle iken *yeradlarının* kuruluşunda görev alan bu leksik unsurların Türkçenin dışında farklı bir dile ait olduğunu söylemek ne kadar doğrudur?

Ayrıca *kale*, *Abmet*, *keten*, *Veli*, *bisar*; *bostan*, *babar*, *hane* ve *bağ* gibi bu leksik unsurlar, kuruluşunda görev aldıkları *yeradlarında* herhangi bir Arap ya da Fars katmanına da işaret etmemektedir. Çünkü bu yerler, başlangıçta Arap ya da Farslar tarafından adlandırılıp Türklerin hâkimiyetine geçtikten sonra Türkçe malzeme *yeradının* yapısına eklenerek adlandırılmamış, Türkler buralara hâkim olduktan sonra yine Türkler tarafından adlandırılmıştır. Hâlbuki asıl *melez yeradlarında* en az iki farklı dile ait katman (leksik ya da morfolojik) bulunmalıdır. O halde farklı bir dil katmanını işaret etmeyen bu sözcüklerden dolayı, söz konusu *yeradlarını* *melez* olarak nitelendirmek bizce doğru değildir.

Peki bir yerin adını *melez* olarak nitelendirmede ölçüt nedir, ne tür *yeradları* melez olarak kabul edilebilir?

Basit yapıdaki bir *yeradında* en az iki dile ait leksik ya da morfolojik malzemenin bulunması imkân ve ihtimal dışı olacağı için *melez yeradları* ya türemiş ya da birleşik yapıda olmalı veya bünyesinde toponimcil bir ek bulundurmalıdır. Türemiş yapıdaki *melez yeradlarında*, kaynak dilin söz varlığına ait kök ya da gövde durumundaki bir ada genellikle Türkçe bir ek getirildiği görülmektedir (ör. *Araklı* < Kap. Arak + T. lı, *Birecik* < Ar. Bire + T. cik). Birleşik yapıdaki *melez yeradları* ise genellikle ad ya da sıfat tamlaması şeklinde olmaktadır (ör. *Behramkale*, *Emirdağ*). *Birincil melez yeradları* diyebileceğimiz bu tip adlarda önemli olan nokta, *yeradını* oluşturan unsurların farklı katmanlara ait olmasıdır. Farklı bir şekilde ifade edecek olursak, söz konusu yerin önce ilk sahipleri tarafından adlandırılması, yerin sonraki sahiplerinin eski adı tamamen bir kenara bırakmak yerine kısmen yerleştirmesi ve ardından bu ada kendi dillerinden leksik ya da morfolojik bir unsur eklemesi gerekmektedir. Yani *melez yeradında* yerin eski adından bir kalıntının bulunması gerekmektedir.

Türkiye coğrafyasında yukarıda ifade etmeye çalıştığımız şekilde oluşturulmuş bazı *yeradları* mevcuttur. Şanlıurfa iline bağlı ilçe merkezi olan *Birecik*, *melez yeradlarının* bu tipine örnek gösterilebilir. Kelime anlamı “kalecik, küçük kale” olan *Birecik*, İbnü'l-Kalânisî, İbnü'l-Esîr, Dımaşkî ve Ebü'l-Fidâ gibi İslâm tarih ve coğrafyacılarının eserlerinde *el-Bîre* şeklinde geçmektedir (Bostan, 1992: 187). Bu kayıtlardan, günümüzde *Birecik* olarak adlandırılan yerin eski adının *Bire* olduğu anlaşılmaktadır. Bugünkü *Birecik* adı da zaten bu Arapça *el-Bîre* adına dayanmaktadır. İki parçalı bir yapı olan *Birecik* adındaki *Bire* ögesinin yerin eski adının kalıntısı olup Arap katmanını yansıttığı, {+cIK} ekinin ise *yeradına* Türkler tarafından eklendiği anlaşılmaktadır.

Melez yeradları, iki farklı dile ait leksik veya morfolojik unsurla ortaya çıkabileceği gibi bir dilin iki farklı lehçesine ait unsurlarla da ortaya çıkabilir. Daha çok göçler sonucu ortaya çıkan bu tür *melez yeradlarında*, göç eden grubun yerleştiği yeni yer adlandırılırken bu gruba ait *boyadları*, *kişiadları* ya da eski yerleşim yerindeki bazı *yeradları* kullanılır. Kullanılan bu ad, yeni yerleşilen yerde konuşulan lehçenin söz varlığında bulunmadığı için, art zamanlı olmasa da eş zamanlı bir *çok katmanlılık* söz konusu olur. Göçler, sürgünler, savaşlar, istilalar, akınlar sonucu oluşan bu tip *melez yeradlarında* da iki dile ya da bir dilin iki farklı lehçesine ait leksik veya morfolojik malzeme görülmektedir.

Çaykara ilçesine (Trabzon) bağlı Dağönü köyünün mahallelerinden biri olan *Cordanlı*, yukarıda

ifade ettiğimiz şekilde oluşturulmuş bir *yeradıdır*. *Cordan*, Kazak, Kırgız, Başkurt ve Macar halklarının içinde yer almış, Sibiryâ'dan Balkanlara kadar yayılmış bir Kıpçak boyudur (Tellioglu, 2015: 71). Bu boya mensup değişik grupların Anadolu'da Karadeniz Bölgesi'ne yerleştiği de bilinmektedir. *Cordanlı* adı, işte bu Kıpçak boyunun izlerini taşımaktadır. *Cordan* leksik unsurunun, *yeradındaki* Kıpçak katmanını, {+II} morfolojik unsurunun ise Oğuz katmanını temsil ettiğini ifade edebiliriz.

Giresun'un Espiye ilçesinde bulunan *Kumanovacık Yaylası*'nın adı, *melez yeradlarının* bu tipine örnek olabilecek başka bir *yeradıdır*. Anadolu'nun MS II. yüzyıldan itibaren Oğuz, Hun, Sabar ve Kıpçak boylarının akınlarına uğradığı bilinmektedir (Özmenli, 2016: 515). *Kumanovacık*, Karadeniz Bölgesi'ndeki Kıpçak varlığının izlerindedir. *Kuman* leksik unsuru, *yeradındaki* Kıpçak katmanını, *ovacık* leksik unsuru ise Oğuz katmanını temsil etmektedir. Böylece *Cordanlı* ve *Kumanovacık* adları, bir dilin iki farklı lehçesine ait leksik ve morfolojik malzemeyi bünyesinde barındıran *melez yeradları* olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eichler ve Walther'e göre, iki farklı dilin aynı bölgede uzun yıllar boyunca birlikte yaşaması, bu dillerin fonetik ve morfolojileri üzerinde etkili olduğu kadar bölgedeki *yeradlarının* melezleşmesine de neden olmaktadır (Eichler ve Walther, 2001: XXXVI). Birden fazla dilin konuşulduğu, farklı kültürlerin birleşme noktasında bulunan coğrafyalardaki *yeradlarında* melezleşmenin daha fazla olacağı öngörülebilir. Bu bağlamda Kafkaslar, Balkanlar ve Anadolu'da *melez yeradlarıyla* ilgili önemli miktarda malzeme görülmektedir. Şanlıurfa iline bağlı bir ilçe merkezi olan *Birecik* ve bugünkü Tekirdağ ilinin Osmanlı dönemindeki adı olan *Rodosçuk*, bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Şanlıurfa'nın da içerisinde bulunduğu bölge, bir süre Arap hâkimiyetinde kaldıktan sonra Türk hâkimiyetine girmiş bir bölgedir. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi *Birecik yeradındaki* *Bire* leksik unsuru Arap katmanını, {+cIK} eki ise Türk katmanını yansıtmaktadır.

Benzer durum *Rodosçuk* adı için de geçerlidir. Türklerden önce Roma, Bizans ve Venediklilerin idaresinde kalan bölge, *Rhaidestos*, *Resisthon*, *Resisto* ve *Rodosto* adlarıyla anılmıştır (Ateş, 2011: 359). *Yeradındaki* *Rodos* leksik unsuru Türkler öncesi katmanı, {+cIK} eki ise Türk katmanını yansıtmaktadır.

Balkan coğrafyası, tarih boyunca çeşitli medeniyetlerin ve kültürlerin hâkimiyetinde kaldığı için bu bölgedeki *yeradlarında* da söz konusu medeniyetlerin izlerini görmek mümkündür. Bu izler bazen eski medeniyetlere ait *yeradlarının* aynen saklanması, bazen yerleştirilmesi, bazen de melezleşmesi şeklinde kendini

gösterebilmektedir. Bugün Romanya'ya bağlı olan ve Köstence'nin kuzeybatısında bulunan *Hırsova* ilinin Osmanlı dönemindeki adı *Hırsova*'dır. Bugünkü *Hırsova* ilinin bulunduğu yerin Osmanlı öncesindeki adı ise *Carsium*'dur (Uygur, 2008: 131). Anlaşıyor ki Türkler burayı önce eski şekil olan *Carsium*'u yerleştirip ardından yerleştirdiği bu parçanın yanına Türkçe bir leksik malzeme ekleyerek adlandırmıştır. *Hırsova* *yerad*ındaki *Hırs* (< *Carsium*) unsuru Türkler öncesi katmanı, *ova* ise Türk katmanını temsil etmektedir.

Bu açıklamaların ve verdiğimiz örneklerin ardından *melez yerad*nı, "Bünyesinde kaynak ve alıcı dil konumundaki iki veya daha fazla dile ait leksik ya da morfolojik malzeme barındıran yerad." şeklinde tanımlayabiliriz. Bu adlar, söz konusu malzemenin niteliğine göre en az iki farklı grup oluşturmaktadır: Birincil *melez yerad*ları diyebileceğimiz ilk grupta, bir yer adlandırılırken önce o yerin kaynak dildeki eski adı yerleştirilir ve ardından yerleştirilen bu ada alıcı dile ait leksik ya da morfolojik bir unsur eklenir. Yerleştirilen bu parçanın oluşumunda bazı durumlarda *ses uyumunun* (Belekome > Bile), bazı durumlarda da *yanlış semantik dönüşümün* (Amorion > Emir) etkili olduğu görülmektedir. Diğer gruptaki adların ortaya çıkışında ise daha çok göçler etkili olmuştur. *Melez yerad*larının bu tipinde, göç eden grubun yerleştiği yeni yer adlandırılırken bu grubun diline ya da lehçesine ait *boyadları*, *kişiadları* ya da eski yerleşim yerindeki bazı *yerad*ları kullanılır.

Melez Yer Adı Örnekleri

Araklı (Trabzon): Kap. *Arak* (< Arakos) + T. *h.* Umar'a göre *Araklı*'nın eski adı *Arakos*'tur ve Kappadokia diline dayanmaktadır (1993: 92). Bu bilgi ışığında *Araklı* adını değerlendirdiğimizde türemiş bir yapı olan *Araklı* adlandırmasındaki *Arak* ögesinin yerin eski adının kalıntısı olduğu, {+II} ekinin ise *yerad*nın Türkler tarafından eklendiği anlaşılmaktadır.

Behramkale (Çanakkale): *Behram* (< Mahram < Makhramion) + T. *kale*.³ Çanakkale ili, Ayvacık ilçesine bağlı bir köydür. Bizans çağında burada görevli olan Makhrames adlı bir komutan dolayısıyla *Makebramion* adı verilmiştir (Umar, 1993: 161). Bu ad sonradan ses uyumu yoluyla Türkçeleştirilerek *Behram*'a dönüşmüş ve yanına *kale* ögesi eklenerek melezleştirilmiştir. *Behramkale* adlandırmasındaki *Behram* ögesinin yerin eski adının kalıntısı olduğu, *kale* adının ise *yerad*nın Türkler tarafından eklendiği anlaşılmaktadır.

Bilecik (il merkezi): *Bile* (< Bele < Bele+kome) + T. *cik*. Osmanlı İmparatorluğu'nun doğduğu topraklarda bulunan Bilecik; Marmara, Karadeniz, İç Anadolu ve Ege Bölgelerinin kesiştiği noktada yer almaktadır. Şehrin kurulduğu mevki Bizanslılar döneminde Hamsu ve Dabbağhane derelerinin vadileri arasında bir kaya çıkıntısında kurulmuş olan *Belekome* adlı bir kaledir. Bugünkü Bilecik adlandırması, bu *Belekome* adına dayanmaktadır (Emecen, 1992: 154). Bilecik adlandırmasındaki *Bile* ögesi yerin eski adının kalıntısı olup Türkler öncesi katmanı, {+cIK} eki ise *yerad*nın Türkler tarafından eklendiği için Türk katmanını yansıtmaktadır.

Birecik (Şanlıurfa): *Bire* (< Ar. el-Bîre) + T. *cik*. Şanlıurfa iline bağlı ilçe merkezidir. *Bîre*, Aramî kökenli Arapça bir sözcüktür ve "kale" anlamında gelmektedir (Dehhuda: 4333). Dolayısıyla *Birecik* adının kelime anlamı "kalecik, küçük kale"dir. İbnü'l-Kalânîsî, İbnü'l-Esîr, Dımaşkî ve Ebü'l-Fidâ gibi İslâm tarih ve coğrafyacılarının eserlerinde *el-Bîre* şeklinde geçmektedir (Bostan, 1992: 187). Bugünkü *Birecik* adı, bu Ar. *el-Bîre* adına dayanmaktadır. *Bire* ögesinin yerin eski adının kalıntısı olduğu, {+cIK} ekinin ise *yerad*nın Türkler tarafından eklendiği anlaşılmaktadır.

Cordanlı (Trabzon): *Cordan* + T. *h.* Çaykara ilçesine (Trabzon) bağlı Dağönü köyünün mahallelerinden biridir. Makalenin ikinci bölümünde de ifade ettiğimiz gibi *Cordan*, Sibirya'dan Balkanlara kadar yayılmış ve bu kapsamda Karadeniz Bölgesi'ne de yerleşmiş bulunan bir Kıpçak boyudur (Tellioglu, 2015: 71). Bu Kıpçak boyunun izlerini taşıyan *Cordanlı* adında *Cordan* leksik unsuru, *yerad*ındaki Kıpçak katmanını, {+II} morfolojik unsuru ise Oğuz katmanını temsil etmektedir. Böylece *Cordanlı* adı, bir dilin iki farklı lehçesine ait leksik ve morfolojik malzemeyi bünyesinde barındıran melez bir *yerad*ı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Emirdağ (Afyon): *Emir* (< Hel. Amorion) + T. *dağ*. Eski Helen dilinde *Amorion* olarak adlandırılan kent, Araplar tarafından *Amuriyye* olarak anılmıştır. Türkler tarafından kullanılan Emirdağ, *Amorion* adıyla bağlantılıdır (Umar, 1993: 63). Emirdağ birleşik adındaki *emir* unsuru, Eski Helen dili sözcüğü olan *Amorion*'un yanlış semantik dönüşüm yoluyla Türkçeleştirilmiş hâlidir. *Dağ* ise *yerad*nın Türkler tarafından eklenmiştir. Böylece unsurlarından biri eski Helen dilinden kalma, diğeri Türkler tarafından eklenen iki unsurlu melez bir yapı karşımıza çıkmaktadır.

³ Arapçadan alıntı olan *kale* sözcüğü, yer adına Türkler tarafından eklendiği için, başka bir ifadeyle yer adındaki Türk katmanını temsil ettiği için Türkçe olarak verilmiştir. Ayrıca kaynak dili ne olursa olsun sözcük, Türkçeleşerek Türkçenin söz varlığı içerisinde yerini almıştır.

Makale boyunca benzer nitelikteki diğer sözcükler de yine Türkçe olarak verilmiştir.

Erzurum: *Erzurum* (< Erz-i Rûm < Erzen-i Rûm < Erzenü'r-Rûm). Tarih boyunca *Theodosiopolis*, *Karin*, *Kalikele* gibi adlarla anılan şehir, Türkler tarafından fethedildikten sonra (1048-1049) buradaki halkın bir kısmının sığındığı *Theodosiopolis* için *Erzen* adı kullanılmış, Siirt taraflarındaki diğer *Erzen*'den ayırmak ve bunun Anadolu'ya ait olduğunu belirtmek için sonuna *Rum* kelimesi eklenmiştir (Küçük, 1995: 321). Tipik bir melezleşme örneği olarak kabul edebileceğimiz Erzurum adında *Erz* (< Erzen) parçasının yerin eski adının kalıntısı olduğu, *Rum* parçasının ise Türkler tarafından eklendiği, Erzurum < Erz-i Rûm < Erzen-i Rûm < Erzenü'r-Rûm şeklinde bir gelişme gösterdiği anlaşılmaktadır.

Güzelbahçe (İzmir): *Güzel* (< Kızıl < Kilizman < Klazomenia) + T. *bahçe*. Bölgenin en eski adı *Klazomenia*'dır. *Klazomenia* adı zamanla halk dilinde *Kilizman* şekline dönüşmüştür (www.guzelbahce.org; ET: 03.09.2018). İlçeye Cumhuriyet döneminden önce *Kızılbahçe*, ardından *Güzelbahçe* adı verilmiştir. Görüldüğü gibi bugünkü *Güzelbahçe* adının ilk ögesi olan *güzel* kelimesinde, yörenin eski adı olan *Klazomenia*'dan izler bulunmaktadır. Yanındaki *bahçe* ögesi ise sonradan Türkler tarafından eklenmiştir.

Hırsova (Silistre): *Hırs* (< Carsium) + T. *ova*. Osmanlı döneminde Silistre sancağına bağlı bir yerleşim yeridir (OYA, I: 345). Bugün Köstence'nin kuzeybatısında bulunan ve Romanya'ya bağlı olan şehir, *Hırsova* olarak adlandırılmaktadır. Bugünkü *Hırsova* ilinin bulunduğu yerin Osmanlı öncesindeki adı ise *Carsium*'dur (Uyğur, 2008: 131). Anlaşıyor ki Türkler burayı önce eski şekil olan *Carsium*'u yerleştirip ardından yerleştiği bu parçanın yanına Türkçe bir leksik malzeme ekleyerek adlandırmıştır. Oluşumunda melezleşmenin etkili olduğunu düşündüğümüz *Hırsova* yeradındaki *Hırs* (< Carsium) unsuru Türkler öncesi katmanı, *ova* ise Türk katmanını temsil etmektedir.

İbrıcak (Bolu): *İbrı* (< Luwi İbra) + T. *cak*. Gerede yakınlarındaki Çağa Gölü'ne dökülen derelerden birinin adıdır. Adın *İbrı* parçası, "Bol su, gür su" anlamındaki Luwi dili sözcüğü *İbra*'nın bir çeşitlemesidir. Türk hâkimiyeti döneminde derenin küçüklüğü nedeniyle adın sonuna, Türkçe küçültme eki {+cak}'in eklenmesiyle oluşmuştur (Umar, 1993: 326-327). Farklı katmanları temsil eden iki dile ait leksik ve morfolojik unsurlara sahip olduğundan melez bir yeradı olarak değerlendirilmektedir.

Kanaryeri (Karaburun-İzmir): Ar. *Kanar* / T. *yer* / T. +i. Mordoğan beldesine bağlı Çatalkaya mahallesinde bulunan bir mevkinin adıdır. Çatalkaya

Dağı'nın hemen altında bulunmaktadır. Yarımada hüküm süren Eritre Krallığı'nın infaz yeri olduğu için "kan akan yer" anlamında *Kanaryeri* olarak adlandırıldığı söylenmektedir.

Adın kaynağıyla ilgili bir başka görüş de Börklüce Mustafa İsyanı'na dayanmaktadır. Anlatılana göre, Osmanlı kuvvetleri ile isyancılar arasındaki en kanlı çatışmalar bu bölgede gerçekleştiği için bu adı almıştır (Köse, 2014: 148).

Şüphesiz bu açıklamalar birer halk yakıştırmasıdır. Kelime aslen Arapça kökenlidir ve "hayvan kesilen yer, mezbaha, kasaphâne, salhâne" anlamlarına gelmektedir (TS 2011: 1294).

Karaz (Erzurum): T. *Kara* "siyah" + *z* (< Arz < Erzen). Erzurum şehrinin adının da kaynağı olan *Erzen* ile (Küçük, 1995: 321) Türkçe *kara* ögelerinin birleşmesi sonucu oluşmuş melez bir yeradıdır. Ilıca ilçesine bağlı köylerden biridir. Günümüzde adı Kahramanlar olarak değiştirilmiştir.

Kumanovacık (Giresun): *Kuman* + T. *ovacak*. Giresun'un Espiye ilçesinde bulunan bir yayladır. Bir dilin iki farklı lehçesine ait leksik ve morfolojik malzemeye sahip melez yeradı örneklerindedir. *Kuman* leksik unsuru, yeradındaki Kıpçak katmanını, *ovacak* leksik unsuru ise Oğuz katmanını yansıtmaktadır.

Kumburgaz (İstanbul): Rum. *Kum* (< *Konom < Konomio) + T. *burgaz*. İstanbul ili Büyükçekmece ilçesine bağlı eski bir Rum yerleşimidir. 16. yüzyıla ait kaynaklarda adı *Konomio* şeklinde kaydedilmiştir (www.nisanyanmap.com; ET: 07.09.2018). Mübadeleden sonra adı *Kumburgaz* olarak değiştirilmiştir. *Kumburgaz* adlandırmasında da iki dile ait unsurlar birlikte görülmektedir: *Kum*, yerleşim yerinin eski adı (< Rum. Komon), *burgaz* ise yer adına Türklerin eklediği unsurdur.

Rodosçuk (Tekirdağ): *Rodos* (< Resisto < Resisthon < Rhaidestos) + T. *çuk*. Bugünkü Tekirdağ şehrinin Osmanlı dönemindeki adıdır. Bölge, Osmanlı fethinden önce, Roma ve Bizans dönemlerinde *Rhaidestos*, *Resisthon*, *Resisto*; Venedik idaresinde ise *Rodosto* olarak adlandırılmıştır (Ateş, 2011: 359). Şüphesiz *Rodosçuk* adı, Rhaidestos, Resisthon, Resisto ve Rodosto adlarının ses, şekil ve söyleyiş bakımlarından Türkçeleşmiş şeklidir. Şekil bakımından türemiş olarak değerlendirdiğimiz Rodosçuk adındaki *Rodos* ögesi, bu melez yapıdaki Türkler öncesi katmanı, {+çuk} ögesi ise Türk katmanını yansıtmaktadır.

Seferihisar (İzmir): *Seferi* (< Tysaferinopolis) + T. *hisar*. Bugünkü Seferihisar, Roma-Kartaca savaşları sırasında, Romalı General Tysaferin'in konaklama yeri olarak inşa ettirilmiş ve komutan Tysaferin tarafından askerî üs olarak kullanılmıştır. Bu özelliğinden dolayı tarihte *Tysaferinopolis* olarak adlandırılmıştır (TYS: 8). Seferihisar adındaki *Seferi* (< Tysaferinopolis) unsuru, yeradının Türkçeleştirilmiş hâlidir. *Hisar* ise yeradına Türkler tarafından eklenmiştir. Böylece iki farklı dile ait leksik unsurlara sahip melez bir yapı karşımıza çıkmaktadır.

Sığacık (Seferihisar-İzmir): *Sığa* (< Yun. Sigale) + T. *ak*. Seferihisar'ın batısında, antik Teos kentinin limanının bulunduğu yerde kurulmuş olan kale ve kasabasıdır. Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi'nde, Kapudan Paşa Eyaleti'nin 11 sancağından biri olarak *Sığla* şeklinde geçmektedir (Dankoff vd.: 81). Nişanyan, Sığacık adının kökeninin Yun. *sigali* "sakin liman" şekli olduğunu belirtmektedir (www.nisanyanmap.com; ET: 19.11.1018). Umar, Evliya Çelebi'nin kaydettiklerini aktardıktan sonra başka kaynaklarda *Sığla* şeklinde geçtiğini, aslının Luwi dilinde *Swa-kala* "Güzel-kıyı" olabileceğini ifade etmektedir (1993: 722). Bu bilgiler ışığında çağdaş Sığacık adının iki parçadan oluştuğu, bunlardan *Sığa* parçasının, yeradındaki Türkler öncesi katmanı temsil ettiği, {+ak} ekinin ise yerin adına Türkler tarafından eklendiği sonucuna ulaşabiliriz.

Soğanlı (Kayseri): *Soğan* (< Soandos) + T. *li*. Kayseri ili Yeşilhisar ilçesine bağlı bir köydür. Bugün Türkiye'de *Soğanlı* adında on beşi aşkın köy, mahalle, mezra bulunmaktadır. Bunlardan bir kısmı yeniden adlandırma yoluyla sonradan verilmişken bir kısmı da söz konusu yerlerin eski adlarının yerlileştirilmesi sonucunda oluşmuştur. Soğanlı adlandırmasındaki *soğan* unsuru yerleşim yerinin eski adının kalıntısı (< Rum. Soandos), {+li} ise yeradına Türklerin eklediği unsurdur. Sonuç olarak Soğanlı adlandırmasında iki dile ait unsurlar birlikte görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu güne kadar yapılan çalışmalarda Türk yeradlarının *ses uyumu*, *anlam aktarması*, *yanlış semantik dönüşüm* ve *yeniden adlandırma* tiplerinde oluştuğu ifade edilmiştir. Biz bu tiplerden birinin de *melezleşme* olduğunu düşünmekteyiz. *Melez yeradı* "Bünyesinde iki veya daha fazla dile ait leksik ya da morfolojik malzeme barındıran yeradı." şeklinde tanımlanmaktadır. Bize göre bir yeradının melez olarak değerlendirilebilmesi için tanımda bahsi geçen, özellikle leksik malzemenin başka bir dile ait olması yeterli değildir. Çünkü diller, ilişkide oldukları diğer dillerden kelime alıntılatabilirler. Bu, dilin tarihi

seyri içerisinde gayet doğal bir durumdur. *Melez yeradında* önemli olan farklı dillere ait leksik ya da morfolojik malzemenin farklı katmanları temsil etmesidir. O yüzden *melez ad* olduğu ifade edilen ve Arapça *kale*, *Ahmet*, *keten*, *Veli*, *hisar*, Farsça *bostan*, *babar*, *hane*, *bağ* gibi alıntı sözcüklerle kurulan *yeradlarını* melez olarak kabul etmek doğru değildir. Çünkü bunlar hiçbir durumda söz konusu *yeradında* bir Arap ya da Fars katmanını temsil etmemektedir. Tersine, Türk dilinin söz varlığında yerini aldıktan sonra, yerleşim yerleri adlandırılırken Türkler tarafından kullanıldığı anlaşılmaktadır. Asıl *melez yeradlarının* kuruluşunda ise hem kaynak dilden hem de alıcı dilden leksik ya da morfolojik malzeme bulunmalı ve bunlar farklı zamanları temsil etmelidir.

Türkçe *yeradlarının* oluşum özelliklerine göre yapılan sınıflandırmalarda daha önce söylenenlere ek olarak *melez yeradları* da dikkate alınmalı ve söz konusu sınıflandırma şu şekilde düzenlenmelidir: 1. *Ses uyumu* 2. *Anlam aktarması* 3. *Yanlış semantik dönüşüm* 4. *Melezleşme* 5. *Yeniden adlandırma*.

Yeniden adlandırma, *yeradlarının* anlam özellikleriyle ilgilidir ve bu noktadan sonra, yeniden adlandırılmış yerleşim yerinin adında, ad verme gelenekleri devreye girmektedir.

İki farklı dile ait leksik ya da morfolojik malzemeye sahip olduğu halde farklı katmanları yansıtmadığı için *melez yeradları* içerisinde değerlendirilemeyeceğini düşündüğümüz *Ahmetli*, *Akbağ*, *Babarlar*, *Bostanlı*, *Bostanlılık*, *Çanakkale*, *Galatasaray*, *Gümüşhane*, *İncirlik*, *Kalecik*, *Karabisar*, *Ketencik*, *Sarveli*, *Yeşilhisar* gibi adlar *yeniden adlandırma* başlığı altında değerlendirilmelidir.

Yeradlarının bu tipi için daha önce önerilen *yeradlı melez ad* terimi yerine, daha pratik olduğunu düşündüğümüz *melez yeradı* teriminin kullanılmasını öneriyoruz.

Kısaltmalar: Alm.: Almanca, Ar.: Arapça, bkz.: Bakınız, ET: Eski Türkçe, Hel.: Helen dili, İng.: İngilizce, Kap.: Kapadokya dili, Lat.: Latince, Mac.: Macarca, OYA: Osmanlı Yer Adları, Rum.: Rumca, Rus.: Rusça, T.: Türkçe, TS: Türkçe Sözlük, TYS: Tüm Yönleriyle Seferihisar, Yun.: Yunanca

Kaynaklar

Aksan, Doğan, 2009. *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. 3. Cilt, 5. Baskı. Türk Dil Kurumu, Ankara.

- Ateş, Hacer, 2011. Tekirdağ. *İslam Ansiklopedisi*. C XL. s. 359-362.
- Aydın, Mehmet, 2014. *Dilbilim El Kitabı*. Akademik Kitaplar, İstanbul.
- Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, 2013. *Osmanlı Yer Adları*. I: Rumeli Eyaleti, II: Anadolu, Karaman, Rum, Diyarbakır, Arap ve Zülkadriye Eyaletleri. Osmanlı Arşivleri Daire Başkanlığı. Ankara.
- Bostan, Naci, 1992. Birecik. *İslam Ansiklopedisi*, C VI. s. 187-189.
- Dehhuda Ali Ekber. *Lugatname-i Dehhuda*.
- Eichler, Ernst ve Hans Walther, 2001. *Historisches Ortsnamenbuch von Sachsen*. Band I A-L. Akademie Verlag, Berlin.
- Emecen, Feridun, 1992. Bilecik. *İslam Ansiklopedisi*. C VI. s. 154-156.
- Evliya Çelebi b. Derviş Mehmet Zillî. *Seyâhatnâme*. Robert Dankoff, Seyit Ali Kahraman, Yücel Dağlı (haz.), *Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi, Topkapı Sarayı Kütüphanesi Bağdat 304 Numaralı Yazmanın Transkripsiyonu – Dizini*. Yapı Kredi, İstanbul.
- Gülensoy, Tuncer, 2017. Türk Dünyasında ve Anadolu'da Ortak Yer Adları. *Makaleler I*. Akçağ, İstanbul. s. 575-591.
- Hough, Carole, 2006. Place Names. *Encyclopedia of Language & Linguistics*. Second Edition. Ed. K. Brown and A. Anderson. Elsevier, Boston. s. 613-620.
- Karaağaç, Günay, 2013. *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu, Ankara.
- Köse, Salih, 2014. *İzmir Karaburun Yöresi Mikrotoponimleri ve Dil İncelemesi*. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.
- Küçük, Cevdet, 1995. Erzurum. *İslam Ansiklopedisi*. C XI. s. 321-329.
- Özmenli, Mehmet, 2010. Ortaçağ'da Doğu Karadeniz'de Oğuz ve Kıpçak Yerleşimi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 20: 515-536.
- Şahin, İbrahim, 2013. "Türkçe Yeradlarının Değişim Dönüşüm Süreci ve Bu Çerçeve'de Türkiye'deki Güncel Tartışmalara Bir Bakış". *Yeni Türkiye*. 55: 984-990.
- Şahin, İbrahim, 2018. *Adbilim*. 2. Baskı. Pegem Akademi, Ankara.
- Soykan, Füsün ve Gözde Emekli, (ed.) 2004. *Tüm Yönleriyle Seferihisar*. T.C. Seferihisar Kaymakamlığı, İzmir.
- Tellioglu, İbrahim, 2015. Doğu Karadeniz Kıpçakları. *Karadeniz Araştırmaları*. 48: 59-78.
- Türk Dil Kurumu, 2011. *Türkçe Sözlük*. 11. Baskı. Türk Dil Kurumu, Ankara.
- Umar, Bilge, 1993. *Türkiye'deki Tarihsel Adlar*. İnkılâp, İstanbul.
- Uygur, Sinan, 2008. Dobruca'daki Türkçe Yer Adlarının Anlam ve Yapılarına Göre Tasnifi. *Karadeniz Araştırmaları*. 18: 127-141.
- Üçok, Necip, 2004. *Genel Dilbilim (Lengüistik)*. Multilingual, İstanbul.
- www.edq.kz/2018/02/04/kipcaklarin-anadoludaki-izleri/#_ftn1
- www.guzelbahce.gov.tr (ET: 03.09.2018)
- www.nisanyanmap.com (ET: 19.11.2018)
- www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5bf6a23998a915.21148376 (ET: 21.11.2018)